

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **308** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 6 januari 2010 (2009-2010)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met de Economische
Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten,
enerzijds,
en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten,
anderzijds,
en de slotakte, ondertekend in Bridgetown
op 15 oktober 2008*

* De teksten van de overeenkomst en van de slotakte liggen ter inzage op de directie Decreetgeving van het Vlaams Parlement.

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	15
Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen	19
Advies van de Raad van State	29
Ontwerp van decreet	35

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING**1. Verantwoording van de overeenkomst**

In 2002 ontving de Europese Commissie een mandaat van de Raad van de Europese Unie (EU) om onderhandelingen te openen over Economische Partnerschapsakkoorden (Economic Partnership Agreements, EPA's) met zes groepen van de staten van Afrika, het Caribische Gebied en de Stille Oceaan (de zogenaamde ACS-staten), namelijk het Caribische gebied, de Stille Oceaan, Westelijk Afrika, Centraal Afrika, Oostelijk Afrika en Zuidelijk Afrika. Hiertoe werd besloten op basis van de Overeenkomst van Cotonou (2000)¹. Deze voorzag namelijk in de actualisering van de handelsrelaties tussen de EU en de ACS-staten.

1.1. ACS/EG-handelsrelaties onder Lomé en Cotonou

Het ACS/EG-handelsregime was aan herziening toe. Van 1975 tot 1999 boden de conventies van Lomé de ACS een preferentiële toegang tot de Interne Markt van de toenmalige Europese Gemeenschap (EG), dit zonder enige vorm van reciprociteit, en aangevuld met de nodige hulppakketten. Van 2000 tot 2007 zette de Overeenkomst van Cotonou dit systeem op tijdelijke basis voort, in afwachting van de inwerkingtreding van de EPA's.

De herziening van het handelsregime was nodig omwille van twee redenen. Enerzijds stelde men vast dat het systeem van marktpreferenties en hulp ten gunste van de ACS-staten niet had geleid tot een wezenlijke verbetering van hun economische en sociale toestand. Over het algemeen bekleedden deze staten nog altijd een marginale positie in de internationale economie en handel. Sterker nog, in de periode van de vijf opeenvolgende Lomé-conventies (1975-1999), waarop de ACS/EG-handelsrelaties werden gegrondvest, verminderde het aandeel van de ACS in de zowel de in- als de uitvoer van de EU.

1.2. Het vervallen van de WTO-waiver

Anderzijds constateerde een panel van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) in 1994 dat de Lomé IV(bis)-conventie in strijd was met het artikel I van de Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT), betreffende het principe van de Meest Begunstigde Natie (Most Favourite Nation, MFN), waartoe WTO-leden zijn gebonden. Dit artikel stelt dat indien een WTO-lid aan een ander WTO-lid een handelsvoordeel toekent, het dit automatisch aan het gehele WTO-lidmaatschap moet toekennen. Volgens het WTO-panel was de Lomé-conventie niet in overeenstemming met de zogenaamde 'enabling clause' van de GATT, die toestaat dat ontwikkelingslanden meer gunstige marktvoorwaarden worden geboden, op voorwaarde dat er niet tussen ontwikkelingslanden wordt gediscrimineerd.

Om hieraan te remediëren vroeg de EU in eerste instantie een tijdelijke opschorting ('waiver') van de toepassing van bepaalde verplichtingen aan. Op termijn diende echter een meer structurele oplossing te worden voorzien. Het leek immers weinig waarschijnlijk dat de door de EU aangevraagde waiver telkens door drie kwart van het WTO-lidmaatschap zou worden goedgekeurd, zonder dat de EU daarvoor zware concessies zou moeten doen. Vandaar de idee om de ACS/EG-handelsrelaties in vrijhandelsakkoorden te gieten die in

¹ De ACS-staten (ACP Group of States) zijn staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan, die tot de voormalige kolonies van de EU-lidstaten behoren. Met Zuid-Afrika erbij zijn er 79 ACS-staten. Voor een overzicht, zie de website van het ACS-secretariaat: http://www.acpsec.org/en/acp_states.htm.

overeenstemming zijn met artikel XXIV van de GATT². In tegenstelling tot de unilaterale regeling van de Lomé-conventies veronderstelde een dergelijk opzet een wederkerige liberalisering, zij het enkel op termijn. Allerhande overgangsperiodes en uitzonderingen zouden tot asymmetrische verbintenissen leiden.

1.3. EPA's als antwoord op de tekortkomingen van het Lomé en Cotonou-systeem

De nieuw te onderhandelen overeenkomsten waarop de ACS/EG-handelsrelaties voortaan zouden worden gegrond, dienden nieuwe uitgangspunten te weerspiegelen. Onder de Lomé-conventies waren de ACS-staten te veel afhankelijk van de handel met de EU in specifieke producten zoals grondstoffen en basisproducten. De Europese marktpreferenties leken veel ACS-staten ervan te weerhouden om hun economie te hervormen en te diversifiëren. Via de preferenties waren zij immers verzekerd van belangrijke inkomsten uit de uitvoer. Dit effect deed zich ook voor wanneer de ACS-staten in kwestie geen competitieve producenten bleken te zijn. De ACS-staten genoten immers tot op zekere hoogte van de voordelen van de Europese Interne Markt, die veelal hogere prijzen hanteerde dan die welke op de wereldmarkt van toepassing waren.

Ook leken de marktpreferenties bij te dragen tot de bestendiging van de naaf/spaak-verhouding ('hub/spokes') tussen de EU en de ACS-staten. Dit betekende dat de handel van de ACS-staten voornamelijk in één richting ging, namelijk naar de EU. Een Zuid-Zuid-handel tussen de ACS-staten en andere ontwikkelingslanden kwam niet van de grond. De binnen het Lomé-systeem gehanteerde oorsprongsregels³ zaten daar ergens voor tussen, aangezien zij zich voornamen om in ACS-staten de verticale integratie van productiefactoren te stimuleren. Dergelijke opzet bleek echter niet in overeenstemming met de realiteit van de versnippering van productieketens die de huidige geglobaliseerde economie kenmerkt.

1.4. EPA's als vehikels voor ontwikkeling

De voornaamste doelstelling die de EU via de EPA's wenst te bereiken, is de integratie van de ontwikkelingslanden in de mondiale economie en het internationale handelsstelsel. Door een meer actieve participatie in beide, zo luidt de idee, kunnen ontwikkelingslanden hun economische zelfredzaamheid vergroten. De economische groei die daarmee gepaard gaat, dient via hun beleid door regeringen te worden omgezet in sociale welvaart. Duurzaamheid en respect voor het milieu zijn een integraal onderdeel van de socio-economische ontwikkelingsstrategie die de EU via de EPA's wenst te stimuleren.

1.5. De asymmetrische opzet van de EPA's

De EU heeft oog voor het feit dat de integratie van de ACS-staten in de wereldeconomie geleidelijk dient te gebeuren. De EU neemt zich dan ook voor om in de EPA's rekening te houden met de ongelijke concurrentieposities van waaruit de EU en de ACS-staten respectievelijk opereren, en streeft er eveneens naar om rekening te houden met de structurele en andere zwaktes van de ACS-economieën. Het EU-aanbod ten aanzien van de ACS-staten bevat dan ook een betere markttoegang op het vlak van landbouw, goederen en diensten, alsook meer uitzonderingsmaatregelen en langere uitvoertermijnen dan wat de ACS-staten aan de EU aanbieden.

² Artikel XXIV van de GATT-overeenkomst definieert de enige toegestane uitzonderingen op het algemene MFN-principe. Die uitzondering geldt voor vrijhandelszones, douane-unies, economische en monetaire unies.

³ Deze oorsprongsregels bepalen hoeveel lokale elementen (materialen, bewerkingen) er nodig zijn in een bepaald product om als lokaal product te worden beschouwd. Zij bepalen met andere woorden wat ACS-producten zijn en wat niet, en welke producten dus vrij Europa binnen mogen en welke niet.

1.6. Voorbij de handel in goederen

Met de ACS-staten onderhandelde de EU eveneens over investeringen, mededinging, publieke aanbesteding, de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, om zo bij te dragen tot het ontstaan van een economische, juridische en normerende omgeving die zich leent tot investeringen en economische groei. Dat een dergelijke omgeving in veel ACS-staten ontbreekt, is namelijk één van de redenen waarom economische ontwikkeling in die landen is uitgebleven.

1.7. Regionale economische integratie

De ACS-economieën zijn veelal te klein om op termijn de concurrentiedruk van ontwikkelde en opkomende landen te kunnen weerstaan. Via de EPA's wil de EU haar handelsbeleid dan ook gebruiken als instrument om de regionale economische integratie van zes onderscheiden regionale groepen te promoten en de Zuid-Zuidhandel tussen hen te stimuleren. Dergelijke regionale economieën zijn immers beter geschikt om op termijn de concurrentie met andere landen aan te gaan en vormen op zich al een motor voor de groei van de nationale ACS-economieën.

1.8. Hulp (voor handel) en technische samenwerking

Randvoorwaarde voor de opbouw van een levensvatbare markt waarin een duurzame socio-economische groei kan worden verwezenlijkt, is natuurlijk dat de regeringen van de partnerlanden in het Zuiden over de nodige financiële, menselijke en andere middelen beschikken om deze vorm te geven. Over het algemeen ontbreekt het ontwikkelingslanden hieraan. Vandaar dat de EU de ontwikkelingslanden wil begeleiden in het noodzakelijke aanpassingsproces dat gepaard gaat met hun introductie in de wereldhandel. Zij voorziet dan ook in ondersteunende hulppakketten, die, naast de compensatie van eventueel verlies, ook de ontwikkeling (en eventueel financiering) beogen van de nodige kennis, expertise, infrastructuur, procedures enzovoort. Ook via technische samenwerking met instanties in het Zuiden tracht de EU de capaciteiten van ontwikkelingslanden op te bouwen en alzo hun slagvaardigheid in de wereldhandel te verhogen.

2. De houding van de Vlaamse Regering ten opzichte van de EPA's

Tijdens haar vergadering van 19 juli 2007 werkte de Vlaamse Regering een coherente en consistente visie op het Europese handelsbeleid uit. In de aangenomen beslissing spreekt de Vlaamse Regering expliciet haar steun uit voor de versterking van de ontwikkelingsdimensie van de huidige multilaterale en bilaterale vrijhandelsonderhandelingen, inclusief de onderhandelingen betreffende het sluiten van de Economische Partnerschapsakkoorden. Zij pleit onder andere voor een speciale en gedifferentieerde behandeling en meer gunstige handelsregimes voor ontwikkelingslanden en wenst aan ontwikkelingslanden steun te verlenen voor de uitbouw van hun handelscapaciteit door middel van technische samenwerking. Ook beschouwt de Vlaamse Regering handel als een belangrijke hefboom voor het bevorderen van duurzame ontwikkeling en de internationaal erkende normen die met dit concept zijn verbonden. Zij steunt de opname in handelsovereenkomsten van een duurzaamheidsclausule betreffende het naleven van de fundamentele arbeidsrechten en internationale milieunormen.

3. Ontstaan van de overeenkomst

3.1. Onderhandelingen over EPA's

Oorspronkelijk was het de bedoeling van de EU dat alle EPA's zouden zijn ondertekend op 31 december 2007, de dag waarop het Cotonou-systeem van unilaterale preferenties

verviel. Dit scenario is niet uitgekomen. Op 1 januari 2008 werd slechts met één regio een akkoord bereikt over een volwaardige overeenkomst, met name de Caribische ACS-groep⁴. In andere regio's werd afgesproken om tijdelijke goederenovereenkomsten te sluiten, in afwachting van volwaardige EPA's.

In totaal vallen 35 staten onder een EPA van de ene of de andere vorm. 32 andere staten (de Minst Ontwikkelde Landen, MOL's) vallen onder het alles-behalve-wapens-regime (Everything But Arms, EBA). Dit betekent dat 67 van de 77 ACS-staten momenteel van tarief- en quotavrije toegang tot de EU-markt genieten. Onder het EBA-regime genieten de MOL's echter niet van de versoepeling van de oorsprongsregels, in tegenstelling tot de staten die onder de EPA vallen. Tien overige ACS-staten vallen als niet-MOL's onder het Algemeen Systeem van Preferenties (ASP-regime). Zij genieten van een minder gunstig regime dan de staten die een EPA paraferden omdat hun goederen niet van een tarief- en quotavrije toegang tot de EU-markt genieten⁵. Zuid-Afrika heeft dan weer een eigen handelsregime via zijn bilaterale overeenkomst met de EU (Trade and Development Cooperation Agreement, TDCA) die op 11 oktober 1999 werd ondertekend en op 1 mei 2004 in werking is getreden. De overeenkomst tot wijziging van de overeenkomst van 1999 werd op 11 september 2009 ondertekend.

Om de periode tussen parafering en de inwerkingtreding van de uiteindelijke EPA's te overbruggen, voorziet de EU in een transitierégime via de verordening tot markttoegang voor goederen van ACS-staten die instemden met de sluiting van een EPA⁶.

Samenvatting: handelsregimes voor ACS vanaf 1 januari 2008					
Regime	Totaalaantal	MOL's	niet-MOL's	Tarief / quotavrij	Vernieuwde oorsprongsregels
EPA's	36	10	26	J	J
EBA	32	31	1 ⁷	J	N
ASP	10	0	10	N	J
TDCA	1	0	1	N	N

Strikt genomen is de huidige regeling niet verzoenbaar met de WTO-regelgeving. Immers, de meeste EPA's werden enkel geparafeerd. Dit betekent dat de onderhandelingen tussen de EU en de ACS-regio's en -staten formeel werden afgesloten, maar niet dat zij al van kracht zijn. Volgens het internationale verdragsrecht zullen de EU en haar partners pas gebonden zijn ná ondertekening van de verdragstekst. Officieel betekent dit voor de WTO dat er nog geen sprake is van EPA's en dus dat de EU via de verordening inzake markttoegang op een illegale wijze preferenties toekent⁸. Zolang de ondertekening van de verschil-

4 Met uitzondering van Haïti, dat de volwaardige EPA niet heeft ondertekend.

5 Aanvankelijk had Haïti een volwaardige EPA geparafeerd, maar werd uiteindelijk beslist om deze niet te ondertekenen. Als MOL geniet het van het EBA-regime.

6 Verordening (EG) nr. 1528/2007 van de Raad (20 december 2007) tot toepassing van de regelingen voor goederen van oorsprong uit bepaalde staten behorende tot de groep van staten in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan (ACS), die zijn opgenomen in overeenkomsten tot instelling van, of leidende tot instelling van, een economische partnerschapsovereenkomst.

7 Vanaf 2008 wordt Kaapverdië niet langer als MOL beschouwd. Gedurende een transitieperiode zal het land echter nog kunnen genieten van de voordelen van het EBA-regime.

8 De verordening regelt immers een systeem van unilaterale preferenties, net zoals het Cotonou-systeem dat deed. De omzetting van deze unilaterale preferenties in een WTO-conform systeem van bilaterale preferenties is dan ook één van de centrale doelstellingen van het opzetten van de EPA's.

lende EPA's uitblijft, stellen de EU en haar ACS-partners zich dus bloot aan kritieken van andere WTO-leden⁹.

3.2. Onderhandelingen met CARIFORUM

Formeel gingen de onderhandelingen met de ACS-landen van start in 2002. De regionale onderhandelingen met het Caribische gebied werden geopend op 16 april 2004 in de Jamaicaanse hoofdstad Kingston. De EU onderhandelde er met de CARIFORUM-groep, die bestaat uit de veertien leden van de Caribische Gemeenschap, CARICOM (Antigua en Barbuda, de Bahama's, Barbados, Belize, het Gemenebest Dominica, Grenada, Guyana, Haïti, Jamaica, de Federatie Saint-Kitts en Nevis, Saint-Lucia, Saint-Vincent en de Grenadines, de Republiek Suriname en de Republiek Trinidad en Tobago) en de Dominicaanse Republiek als niet-lid van CARICOM. De onderhandelingen verliepen volgens een gezamenlijk afgesproken plan en tijdschema¹⁰.

In een eerste fase kwamen de EU en de CARIFORUM-staten tot gezamenlijke afspraken over de reikwijdte en prioriteiten van de onderhandelingen. Op 12 november 2004 werd de tweede fase van de onderhandelingen ingeluid, waarin de aandacht vooral uitging naar het regionale integratieproces. Het maatschappelijke middenveld werd verschillende keren geraadpleegd. In de derde fase, aangevat op 30 september 2005, werd de structuur van de toekomstige overeenkomst bepaald. Deze fase werd afgerond op 30 november 2006. De partners spraken af om de onderhandelingen af te ronden tegen het einde van 2007. In 2007 werkten de EU en CARIFORUM elk een aanbodsluist uit, die zij, na onderlinge uitwisseling, verder verfijnden. Op 16 december 2007 werd de overeenkomst geparafeerd.

Conform artikel 243(4) van de voorliggende overeenkomst en conform de Europese Verordening nr. 1528/2007 (zie supra), werden bepaalde onderdelen van de EPA sindsdien alvast op tijdelijke basis toegepast. Alle CARIFORUM-staten zijn opgenomen in de bijlage van de verordening. Deze bevat de lijst met landen waaraan de Europese Gemeenschap per 1 januari 2008 in het kader van de EPA's een gunstige markttoegang heeft aangeboden. Hun opname in de lijst zal definitief worden nadat alle partijen de EPA hebben geratificeerd.

4. Inhoud van de overeenkomst

4.1. Partnerschap voor duurzame ontwikkeling (artikelen 1 – 6)

Overeenkomstig het artikel 3 van de overeenkomst dienen de principes van duurzame ontwikkeling te worden toegepast en geïntegreerd op elk mogelijk niveau van de EPA. Samenwerking en ondersteuning op het vlak van sociale en milieuwetgeving en de capaciteitsopbouw worden voorzien. Internationale standaarden en normen op het vlak van milieu en arbeid (bijvoorbeeld de belangrijkste conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, IAO, en de VN-verklaring over de Waardig Werk-agenda) dienen in rekening te worden gebracht. De verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe om hun niveau van sociale en ecologische bescherming niet naar beneden te halen en deze ook niet voor

⁹ Na ondertekening zullen de EPA's aan de WTO worden betekend. Pas wanneer dit is gebeurd, zal het systeem van preferenties in het licht van de WTO-regelgeving een zekere legitimiteit genieten en zal de EU zich enigszins kunnen indekken tegen de kritiek van andere WTO-leden.

¹⁰ CARICOM (Caribbean Community) is gegroeid uit de CARIFTA, de Caribische vrijhandelszone, en werd opgericht in 1973. Doelstellingen van CARICOM zijn: het verbeteren van de levensstandaarden en arbeidsnormen, volledige tewerkstelling, versnelde economische groei en convergentie, uitbreiding van handel en economische relaties met derde landen, verbetering van de concurrentiepositie, verbetering van productie en productiviteit, enzovoort. Voor het gezamenlijke EU/CARIFORUM plan en tijdschema, zie: Directoraat-generaal (DG) Handel, 'Plan and Schedule for CARIFORUM EC Negotiation of an Economic Partnership Agreement', Brussel, 22 april 2004, beschikbaar op: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2004/april/tradoc_116912.pdf.

protectionistische doeleinden te gebruiken. De duurzame ontwikkeling wordt verder bevorderd door de betrokkenheid van maatschappelijke organisaties en parlementsleden in gezamenlijke comités en door bijzondere overlegmechanismen (zie infra). Bij schending van deze duurzaamheidsclausules kunnen inperkende handelsmaatregelen worden genomen.

4.2. Ontwikkelingssamenwerking (artikelen 7 en 8)

Er zijn ook bepalingen over de ontwikkelingssamenwerking, waarin de prioriteiten voor de uitvoering van de EPA worden uiteengezet. Elk inhoudelijk hoofdstuk van de overeenkomst bevat specifieke samenwerkingsgebieden. Een verklaring over ontwikkelings-samenwerking legt het verband met de EU-strategie ‘Hulp voor Handel’ en herinnert aan het voornemen van de Commissie en de Europese lidstaten om tot een ontwikkelingsfonds voor de regio bij te dragen.

4.3. Handel in goederen (artikelen 9 – 59)

De overeenkomst omvat een omvangrijk goederenluik, dat in overeenstemming is met de multilaterale GATT-overeenkomst van 1994.

4.3.1. Tarieven

De goederenliberalisering zal in drie fasen gebeuren. In 2018 zal 61,1% van de EU-uitvoer vrij de CARIFORUM-markt betreden. In 2023 zal dit 82,7% bedragen, en in 2028 86,9%. Op een aantal uitzonderingen na (rijst en suiker), geniet de CARIFORUM-uitvoer op de Europese markt dan weer een tarief- en quotavrije toegang sinds 1 januari 2008.

In de EPA wordt gebruik gemaakt van een negatieve lijstbenadering. Dit wil zeggen dat geen enkele (sub)categorie wordt uitgesloten tenzij uitdrukkelijk aangegeven. Gevoelige producten, die voornamelijk binnen de landbouwsector vallen, wordt extra bescherming geboden via langere overgangperiodes of uitsluitingen. Voorbeelden van dergelijke producten zijn: pluimvee en ander vlees, zuivelproducten, bepaalde groenten en vruchten, visproducten, voedselpreparaten, drank, ethanol, rum, plantaardige oliën, chemische producten, meubels en meubelstukken, stoffen enzovoort.

De CARIFORUM-groep beschikt over de mogelijkheid om haar liberaliseringinspanningen in bepaalde sectoren te herschikken indien zich onvoorziene problemen voordoen. Dergelijke herschikkingen dienen echter in overeenstemming te blijven met het artikel XXIV van GATT 1994, en dus kunnen herschikkingen er niet toe leiden dat de verdragsluitende partijen minder dan ‘substantially all trade’ tussen hen liberaliseren.

De EPA met CARIFORUM bevat een MFN-clausule die asymmetrisch van opzet is. Dit betekent dat de EU automatisch aan de CARIFORUM-staten elk nieuw handelsregime zal toekennen, dat gunstiger is dan de CARIFORUM-EPA. Omgekeerd dient de CARIFORUM-groep dit voordeel niet aan de EU toe te kennen zolang de partner waarmee CARIFORUM een overeenkomst sluit niet één procent van de wereldhandel voorstelt.

4.3.2. Handelsbeschermende instrumenten en niet-tarifaire maatregelen

In het hoofdstuk over de handelsdefensieve instrumenten gaat de EPA-tekst nader in op het gebruik van antidumpingmaatregelen, compenserende en beschermingsmaatregelen. Ook hier is de overeenkomst asymmetrisch opgevat en worden er uitzonderingen en overgangperiodes bepaald. Alle andere invoer- en uitvoerbepalingen dan tarieven en taksen dienen te worden afgeschaft. Geen nieuwe subsidies mogen worden ingevoerd en de

bestaande subsidies kunnen niet worden verhoogd. De EU verplicht zich om exportsubsidies voor de landbouw af te bouwen.

4.3.3. Douane- en handelsvereenvoudiging

De EPA bevat eveneens bepalingen over handelsbevordering en de vereenvoudiging en modernisering van douaneprocedures zoals risicomangement, automatisering en vereenvoudiging van procedures. De bepalingen voorzien in administratieve samenwerking en de ontwikkeling van regionale standaarden en gebruiken. Het Speciale Comité betreffende de samenwerking op het vlak van douane en handelsvereenvoudiging staat in voor de monitoring van deze samenwerkingsverbanden.

4.3.4. Landbouw en visserij

De EPA met CARIFORUM voorziet in beperkte vormen van samenwerking, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw in het domein van landbouw en visserij. De EU verbindt zich ertoe om bepaalde maatregelen met de CARIFORUM-staten af te toetsten indien deze een impact zouden kunnen hebben op zogenaamde traditionele landbouwproducten (bijvoorbeeld bananen, rum, rijst en suiker). De CARIFORUM-staten krijgen de toelating om gepaste maatregelen te treffen om voedselzekerheid te verwezenlijken.

4.3.5. Technische handelsbarrières en sanitaire en fyto-sanitaire maatregelen

De overeenkomst voorziet in samenwerking op het vlak van technische, sanitaire en fyto-sanitaire normen en standaarden, om te voorkomen dat deze oneigenlijk zouden worden gebruikt als obstakels voor handel. Zij beoogt eveneens om de concurrentiekracht van de CARIFORUM-producenten te vergroten en hen in staat te stellen om de productie in overeenstemming te brengen met de belangrijkste geldende normen. Ook in dit domein wordt de regionale dimensie beklemtoond, en wenst men regionale standaarden te ontwikkelen en te verspreiden.

4.4. Investerings, handel in diensten (artikelen 60 – 121)

De overeenkomst bevat een belangrijk luik betreffende investeringen, de handel in diensten en de elektronische handel, inclusief bijbehorende lijsten van verbintenissen, die verenigbaar zijn met artikel V van de Algemene Overeenkomst over Handel in Diensten (General Agreement on Trade in Services, GATS).

4.4.1. Algemene bepalingen

Binnen het toepassingsgebied van dit luik valt de handel in diensten via de vier bekende modi: grensoverschrijdende diensten en consumptie (modi 1 en 2), vestiging van een commerciële aanwezigheid (modus 3) en de tijdelijke aanwezigheid van natuurlijke personen voor het verlenen van diensten (modus 4). Diensten zoals koeriersdiensten, telecommunicatie en maritiem transport vallen hier ook onder, voor zover landen in hun bijhorende verbintenissenlijsten deze niet hebben uitgesloten. De verbintenissen zijn wederzijds, maar asymmetrisch. Dit betekent dat de EU van in het begin haar sectoren wijd openstelt, daar waar van de CARIFORUM-staten slechts een geleidelijke openstelling wordt verwacht. De overeenkomst wenst impulsen te geven aan de ontwikkeling van een regionale dienstenmarkt tussen de CARIFORUM-staten.

4.4.2. Commerciële aanwezigheid, grensoverschrijdende voorziening en tijdelijke aanwezigheid van natuurlijke personen voor het verlenen van diensten

Deze hoofdstukken bepalen de modaliteiten waaronder de EU en de CARIFORUM aan elkaars dienstverleners toegang verlenen. Deze hebben tot doel het investeringsklimaat in de CARIFORUM-staten gunstig te beïnvloeden. De liberalisering van investeringen wordt gekoppeld aan een aantal wederzijdse verplichtingen zoals het respecteren van bepaalde sociale- en milieunormen.

Via de respectieve verbintenissenlijsten van de EU en CARIFORUM, opgenomen in de bijlagen van de overeenkomst, wordt nader invulling gegeven aan de respectieve opening van de Europese en Caribische markten. De dienstensector maakt voor sommige CARIFORUM-eilanden tot 75% van de export uit. Vooral toerisme is een belangrijke sector voor CARIFORUM-staten. De EU biedt de CARIFORUM-staten ruime markttoegang aan. Zij liberaliseert 90% van de dienstensectoren. CARIFORUM zal 75% liberaliseren. Er gelden verschillende faseringen voor de CARIFORUM-lidstaten.

Op het vlak van de tijdelijke aanwezigheid van natuurlijke personen voor het verlenen van diensten (modus 4) doet de EU toegevingen. In 29 sectoren zal de EU een verblijf van sleutelpersoneel ('key personnel') tot 90 dagen per jaar toelaten. Elf sectoren zullen dan weer worden opengesteld voor het tijdelijke verblijf van zelfstandigen.

Op België na hebben alle EU-lidstaten ermee ingestemd om hun markt open te stellen voor dienstverleners in het domein van de theatrale kunsten (toneelproducties, koren, orkesten, musicals, opera en dans), de auxiliaire diensten van de theatrale kunsten (decorbouwers, licht- en geluidstechnici enzovoort), de beeldende kunsten en literatuur, circusdiensten, pretparken, diensten in verband met danszalen en discotheken, en andere spektakeldiensten. De interne regelgeving blijft overeind.

De overeenkomst voorziet in ondersteuning van CARIFORUM-dienstensectoren zoals de computergelateerde diensten, telecommunicatie, de financiële diensten, het internationale maritieme transport, de koeriersdiensten en het toerisme.

4.4.3. Protocol III betreffende culturele samenwerking

Voor de audiovisuele diensten, maar ook voor andere diensten, is een apart samenwerkingskader uitgewerkt in een protocol betreffende culturele samenwerking, in lijn met de UNESCO-conventie over de bescherming en bevordering van de diversiteit van cultuuruitingen¹¹. Via deze weg kunnen nationale overheden ervoor kiezen om bepaalde cultuuruitingen te steunen en te bevorderen, bijvoorbeeld audiovisuele coproducties. Samenwerking binnen deze titel gehoorzaamt aan een niet-commerciële logica. Hier is wel sprake van gebruik van publieke gelden, maar beschikt de overheid over de vrijheid om er naar goeddunken gebruik van te maken. Ook wordt binnen dit kader de tijdelijke toegang van Caribische artiesten en culturele dienstverleners vergemakkelijkt.

4.4.4. Uitsluiting van publieke diensten en gevoelige sectoren

Aan publieke diensten en gevoelige sectoren zoals onderwijs en gezondheidszorg, en aan de vrijheid van de nationale overheden om deze sectoren te reguleren, wordt niet geraakt. De bestaande subsidiemechanismen worden niet in vraag gesteld. De bijkomende opening betekent dus niet dat er bijkomend beroep zal worden gedaan op publieke gelden.

¹¹ De EU heeft in haar verbintenissenlijst een algemene uitzondering voor audiovisuele diensten ingebouwd. In het verleden hebben handelspartners vaak bij de EG aangedrongen op een liberalisering van de audiovisuele diensten. Een vraag waarop de EG steeds negatief heeft geantwoord. Voor wat de audiovisuele diensten betreft, werkt het Protocol betreffende culturele samenwerking dan ook als een bliksemafleider.

4.4.5. Reguleringskader

De overeenkomst voorziet in een reguleringskader dat wederzijdse erkenning van vereisten, kwalificaties, vergunningen en andere regelgeving moet toelaten. Specifieke clausules voorzien in technische samenwerking en hulp op het vlak van de handel in diensten en investeringen.

4.5. Mededinging (artikelen 125 – 130)

Het mededingingsluik van de overeenkomst identificeert het niet toegelaten concurrentieverstorende gedrag. Fusies en staatssteun vallen hier niet onder, misbruik van dominante posities en kartelafspraken wel. De overeenkomst bevat de nodige clausules over openbare bedrijven, instrumenten voor het afdwingen van regelgeving en afspraken en samenwerking in dit domein.

4.6. Intellectuele eigendom (artikelen 139 – 164)

De luiken gewijd aan intellectuele eigendom hebben als voornaamste doel om op innovatie gerichte samenwerking te stimuleren op het vlak van wetenschap, technologie, informatie- en communicatietechnologieën. De in de overeenkomst opgenomen clausules verzekeren dat de toegang van CARIFORUM-staten tot geneesmiddelen niet in het gedrang komt, verwijst naar de Doha-verklaring betreffende de overeenkomst inzake handelsgerelateerde aspecten van het intellectuele eigendom (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS) en openbare gezondheidszorg, en houdt rekening met belangrijke ontwikkelingsaspecten zoals de bescherming van traditionele kennis, biodiversiteit en technologietransfers. De overeenkomst bevat clausules betreffende geografische oorsprongsbenamingen. De CARIFORUM-staten genieten van lange periodes voor de tenuitvoerlegging. Van hen wordt verwacht dat zij ‘best endeavour’-inspanningen leveren. De overeenkomst voorziet in provisies over de handhaving en bescherming van intellectuele eigendomsrechten en over samenwerking op dit vlak.

4.7. Openbare aanbestedingen (artikelen 165 – 182)

Het luik gewijd aan openbare aanbestedingen heeft tot doel om het efficiënte gebruik van publieke gelden te stimuleren bij de aankoop van goederen door openbare instellingen. De overeenkomst voorziet in een aantal clausules met betrekking tot transparantie, voorspelbaarheid en aanrekenbaarheid. Het luik rond openbare aanbesteding wenst eveneens de creatie van een regionale markt voor openbare aanbestedingen te promoten. Daartoe voorziet de EU in de mogelijkheid tot technische samenwerking.

4.8. Bescherming van privégegevens (artikelen 197 – 201)

De overeenkomst heeft eveneens tot doel om het verkeer van informatie tussen de EU en de CARIFORUM-staten vlot te laten verlopen. In het luik over de bescherming van privégegevens spelt de overeenkomst een aantal principes uit die, in de context van e-handel, administratieve samenwerking en beter bestuur, dienen te worden gerespecteerd. De overeenkomst voorziet zowel in een bepaalde afdwingbaarheid van de clausules als in technische samenwerking in dit domein.

4.9. Oorsprongsregels (protocol 1)

De overeenkomst bevat ook een gedetailleerd luik gewijd aan de oorsprongsregels die het vrije verkeer van goederen bepalen binnen de handelszone opgezet tussen de EU en de CARIFORUM-staten. De oorsprongsregels van de CARIFORUM-EPA zijn een verbeterde versie van die van de Cotonou-overeenkomst. Vooral in het domein van de land-

bouw, de visserij en de kleding- en textielsector werden verbeteringen aangebracht. Ook werden de mogelijkheden voor cumulatie tussen de CARIFORUM-staten en omliggende landen versoepeld. De clausules betreffende de oorsprongsregels kunnen worden herzien, teneinde de ontwikkelingsnoden van de CARIFORUM in rekening te brengen.

4.10. Institutionele opzet (artikelen 227 – 232)

De institutionele bepalingen betreffen onder meer een Gezamenlijke Raad CARIFORUM/EG ('Gezamenlijke Raad') die toezicht houdt op de uitvoering van de EPA. De Gezamenlijke Raad bestaat uit vertegenwoordigers van de CARIFORUM-staten en uit leden van de Raad van de EU en de Commissie. Hij wordt bijgestaan door een Handels- en ontwikkelingscomité CARIFORUM/EG. Er wordt tevens voorzien in een uitgebreid systeem voor toezicht op het effect van de EPA. Hiertoe wordt onder meer een Parlementair Comité CARIFORUM/EG ingesteld, waar leden van het Europese Parlement en van de parlementen van de CARIFORUM-staten met elkaar in discussie kunnen treden. De Gezamenlijke Raad wordt voorts bijgestaan door een Raadgevend Comité CARIFORUM/EG dat de dialoog en de samenwerking tussen vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld moet bevorderen.

4.11. Belangen van de ultraperifere regio's en de landen en gebieden overzee (artikel 239)

De overeenkomst wenst rekening te houden met de specifieke statuten van de ultraperifere regio's (UPR's) en de landen en gebieden overzee (LGO's) binnen de EU¹². De UPR's maken deel uit van het communautaire gebied, de LGO's niet. Hoewel zij grondwettelijk deel uitmaken van Europese lidstaten, in casu Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Denemarken, zijn zij slechts met de EU geassocieerd¹³. Dit betekent dat de EPA met CARIFORUM wel betrekking heeft op de UPR's, met dien verstande dat rekening wordt gehouden met de specifieke geografische en socio-economische situatie van deze regio's en dat vrijwaringmaatregelen kunnen worden voorzien. De LGO's maken geen deel uit van de overeenkomst. De verdragssluitende partijen beschikken echter over de mogelijkheid om de toepassing van de overeenkomst uit te breiden tot de LGO's in het Caribische gebied, met name de Nederlandse Antillen en de Britse eilanden.

II. PROCEDUREVERLOOP

1. Gemengd karakter en ondertekening

Op 20 maart 2008 legde de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengde karakter van deze overeenkomst vast. Zowel de bevoegdheden van de federale overheid als die van de gemeenschappen en de gewesten komen hierin aan bod.

Deze overeenkomst raakt vooral aan de Vlaamse bevoegdheden inzake economische ontwikkeling, gezondheidszorg en leefmilieu (deel I met betrekking tot duurzame ontwikkeling), interne fiscaliteit, nationale behandeling, landbouw, visserij, investeringen, vervoer, toerisme, wetenschap en technologie (deel II betreffende handel in goederen en diensten). Bovendien houdt Protocol III bij dit EPA een culturele samenwerking in. De federale bevoegdheden in dit EPA betreffen voornamelijk sociale bescherming, milieu, economie, voedselveiligheid en intellectuele eigendom.

Tijdens dezelfde vergadering besliste de WGV ook de overeenkomst te laten ondertekenen volgens formule 3 van de ICBB. Dat betekent één federale handtekening met volmachten

¹² Dit zijn de Franse départements d'outre-mer, DOM's (Frans Guyana, Guadeloupe, Martinique, Réunion), de Spaanse Canarische Eilanden, en de Portugese Azoren- en Madeira-eilanden.

¹³ Het Gemeenschapsrecht is dan ook niet automatisch op hen van toepassing. Of bepaalde regels al dan niet van toepassing zijn op (bepaalde van) de geassocieerde gebieden is het onderwerp van een beslissing door de Raad.

van de bevoegde overheden, in naam van het Koninkrijk België, doch met vermelding van de gefedereerde overheden onder de handtekening. Dit is de gebruikelijke formule voor de ondertekening door België van verdragen tussen de EU en derde landen.

De ICBB keurde op 9 juli 2008 het WGV-verslag goed.

De ondertekening vond plaats in de Barbadaanse hoofdstad Bridgetown op 15 oktober 2008. De vertegenwoordiger van Guyana plaatste zijn handtekening op 20 oktober 2008. Haïti heeft de overeenkomst niet ondertekend. Het land gaf aan dat de heropbouw na de orkanen die in augustus en september 2008 Haïti teisterden, prioritair was en het twijfelde of er voldoende middelen zullen zijn om het EPA te implementeren. De gemeenschappelijke verklaring gehecht aan de slotakte, geeft de gevolgen aan van de niet-ondertekening door Haïti.

2. Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

In zijn advies van 24 februari 2009 sloot de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) zich aan bij het ontwerp van instemmingsdecreet. De Vlaamse Regering wordt gevraagd om erover te waken dat de tenuitvoerlegging van de overeenkomst bijdraagt tot de doelstellingen van armoedebestrijding en economische en duurzame ontwikkeling. Ook herinnert de SARiV aan de beslissing van de Vlaamse Regering van 19 juli 2007, waarin deze haar steun verleende aan de ontwikkelingslanden voor de uitbouw van hun handelscapaciteit door middel van technische samenwerking¹⁴. Volgens de SARiV zou de Vlaamse Regering bijkomende steun kunnen verlenen voor de tenuitvoerlegging van de voorliggende overeenkomst en volgens EPA's met regio's waartoe mogelijk ook de Vlaamse partnerlanden inzake ontwikkelingssamenwerking behoren. Bovendien is het aangewezen dat Vlaanderen, indien het zijn samenwerking met onder meer Suriname verder wenst uit te bouwen, rekening houdt met dit nieuwe EPA-kader.

3. Advies van de Raad van State

De Raad van State bracht op 11 augustus 2009 advies uit en maakte daarin geen opmerkingen.

4. Inwerkingtreding

Overeenkomstig haar artikel 243 treedt de overeenkomst in werking op de eerste dag van de maand die volgt op die waarin de partijen elkaar in kennis hebben gesteld van de voltooiing van hun interne procedures.

¹⁴ Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende 'Het gemeenschappelijke handelsbeleid van de Europese Unie: (A) actuele ontwikkelingen en tendensen, (B) Vlaamse belangen, beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten', (VR/2007/20.07/DOC.0783).

In afwachting van de inwerkingtreding kwamen de Europese Gemeenschap en de CARIFORUM-staten overeen de overeenkomst volledig of gedeeltelijk, voorlopig toe te passen. Dat kan gebeuren door voorlopige toepassing overeenkomstig de wetgeving van een ondertekenaar of door ratificatie van de overeenkomst. Van de voorlopige toepassing wordt kennis gegeven aan de depositaris. De overeenkomst wordt voorlopig toegepast vanaf 29 december 2008.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid

Kris PEETERS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid en de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschaps- en een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008, zullen volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap,
Innovatie en Buitenlandse Handel

Patricia CEYSENS

ADVIES VAN DE STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL
VLAANDEREN

Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen

Advies 2009/09

**Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de
CARIFORUM-staten en de Europese Gemeenschap**

24 februari 2009

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	22
1. Inleiding	22
2. Context.....	22
3. Inhoud van de Overeenkomst	23
4. Bemerkingen aangaande EPA's	24
4.1. Algemeen	24
4.2. Bemerkingen bij de Overeenkomst	25
5. Relevantie voor Vlaanderen	26
6. Conclusie.....	26

1. Inleiding

Op haar vergadering van 6 februari 2009 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het ontwerp van decreet houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst (hierna: “de Overeenkomst”) tussen de CARIFORUM-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008. De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: “de Raad”) ontving op 17 februari 2009 de adviesaanvraag. Na bespreking op zijn vergadering van 24 februari 2009 heeft de Raad het onderhavige advies goedgekeurd.

Sinds 2002 voeren de Europese Gemeenschap (EG) en de landen van Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen) intense onderhandelingen om Economische Partnerschapsakkoorden (“*Economic Partnership Agreements*”, hierna: “EPA's”) te sluiten. Deze akkoorden, die onderhandeld worden in het kader van de Overeenkomst van Cotonou¹, zijn handelsakkoorden die een ontwikkelingsdoel beogen.

De onderhandelingen hebben tot op heden geresulteerd in één volledige Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de EG en de Caraïbische landen en een aantal interim EPA's tussen de EG en landen van andere regionale blokken.

De Raad schetst hieronder eerst de context waarbinnen de Overeenkomst zich situeert. Vervolgens bespreekt hij enkele belangrijke elementen van de Overeenkomst, om in een derde beweging een aantal bemerkingen de revue te laten passeren die bij EPA's kunnen worden gemaakt. Ten slotte bekijkt hij het Vlaamse standpunt, waarna hij tot conclusies komt.

2. Context

De handelsrelaties tussen de EG en de 78 landen van Afrika, het Caraïbisch gebied en de Stille Oceaan (ACS-landen) kaderen in een historische reeks verdragen. De samenwerking met deze landen (toen nog niet de ACS-groep) begon in 1957 met het Verdrag van Rome². Dit verdrag voorzag in de creatie van Europese ontwikkelingsfondsen voor hulp aan landen waarmee de EEG³ historische banden had. In 1963 sloot de EEG een associatieovereenkomst met de met deze Gemeenschap

¹ Partnerschapsovereenkomst tussen de leden van de groep van Staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, ondertekend te Cotonou op 23 juni 2000, *Publicatieblad L 317*, 15 december 2000, p. 3-353.

² Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, 1957. [<http://eur-lex.europa.eu/nl/treaties/dat/11957E/tif/11957E.html>]

³ De EG was toen nog de Europese Economische Gemeenschap, EEG.

geassocieerde Afrikaanse Staten en Madagaskar te Yaoundé⁴. Deze Yaoundé-I-overeenkomst gaf eenzijdige handelsvoordelen en financiële hulp aan de Afrikaanse ex-kolonies. In 1969 werd deze overeenkomst opgevolgd door het Yaoundé-II-akkoord⁵. De toetreding van het Verenigd Koninkrijk tot de EEG in 1973 leidde tot het sluiten van de verdergaande Lomé-akkoorden⁶. Elke 5 jaar werd dit akkoord vernieuwd, met uitzondering van Lomé-IV, dat 10 jaar geldig was.

Het aflopen van Lomé-IV bood de mogelijkheid voor een diepere hervorming van de EU-ACS-samenwerking. Ondanks bepaalde successen van de akkoorden heerste het gevoel dat het beter kon en dat de samenwerking aangepast moest worden aan de nieuwe geografische situatie met het verdwijnen van de grote Oost-West-machtsblokken.⁷ Dit leidde in 2000 tot het sluiten van de Overeenkomst van Cotonou. Dit akkoord is gericht op een allesomvattend partnerschap gebaseerd op ontwikkelingssamenwerking, economische en handelssamenwerking en politieke samenwerking.⁸ Het vormt, zoals gezegd, ook het kader voor de EPA-onderhandelingen.

De EPA's zijn gebaseerd op een nieuw handelsregime dat afstapt van de eenzijdige handelspreferenties (waarbij de EG de ACS-landen zonder commerciële tegenprestatie toegang verleent tot de EG-markt) in ruil voor wederzijdse, zij het asymmetrische, handelspreferenties. De EG haalt twee redenen aan voor deze verandering. In de eerste plaats waren de handelsvoordelen voor de ACS-landen niet in overeenstemming met de regels van het multilaterale handelssysteem (GATT). In de tweede plaats bleek dat deze handelspreferenties niet hebben verhinderd dat het totale aandeel van de ACS-landen op de Europese markt afnam en dat ze niet hebben geleid tot een wezenlijke verbetering van de economische en sociale ontwikkeling van deze landen. Bovendien zouden zij hen sterk afhankelijk hebben gemaakt van één exportmarkt waarvan de waarde afneemt door de proliferatie aan vrijhandelsakkoorden.

De doelstelling van de EPA's is om de ACS-landen geleidelijk te integreren in de wereldhandel en op die manier bij te dragen tot hun duurzame ontwikkeling en tot armoedebestrijding. Voor de EG en de ACS-landen zijn de EPA's in de eerste plaats bedoeld als instrumenten voor ontwikkeling en moeten ze bijdragen tot het stimuleren van de regionale integratie tussen de ACS-landen, aangezien dit de integratie van deze landen in de wereldeconomie bevordert.

3. Inhoud van de Overeenkomst

De CARIFORUM EPA is een uitgebreid akkoord dat in zijn geheel uit bijna 2000 pagina's bestaat. De Overeenkomst voorziet in een groot aantal verplichtingen die gedurende verschillende overgangperiodes moeten uitgevoerd worden. EPA's zijn asymmetrische akkoorden, dat wil zeggen dat de verplichtingen van de EG en de Caraïben niet even vergaan. Bij de meeste van deze verplichtingen wordt een aanduiding gegeven van de samenwerking tussen de partijen die nodig zal zijn om ze uit te voeren. Maar tegelijk zijn ze ook afdwingbaar via een bilateraal geschillenreguleringmechanisme.

De Overeenkomst beperkt zich niet tot de minimale compatibiliteit met de WTO⁹, maar voegt tal van elementen toe:

- een inleidend hoofdstuk met een herneming van de principes vervat in de Overeenkomst van Cotonou;

⁴ Associatieovereenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de met deze Gemeenschap geassocieerde Afrikaanse Staten en Madagaskar, ondertekend te Yaoundé op 20 juli 1963, *Publicatieblad* 93, 11 juni 1964, p. 1431.

⁵ Associatieovereenkomst tussen de Europese Economische Gemeenschap en de met deze Gemeenschap geassocieerde Afrikaanse Staten en Madagaskar, ondertekend te Yaoundé op 29 juli 1969, *Publicatieblad* L 282, 28 december 1970, pp. 2-30.

⁶ ACS-EEG-overeenkomst van Lomé, *Publicatieblad* L 25, 30 januari 1966, p. 2.

⁷ EUROPESE COMMISSIE, *From Lomé I to IV*.

http://ec.europa.eu/development/geographical/cotonou/lomegen/lomeitoiv_en.cfm

⁸ EUROPESE COMMISSIE, *The Cotonou Agreement*.

[http://ec.europa.eu/development/geographical/cotonou/intro_en.cfm]

⁹ GATT, art. XXIV, 4, a, (c); L. BARTELS, "The legal status of the intalled EPAs" in *Trade Negotiations Insights*, 7, (2008),3.

- in het onderdeel over goederen: exportbeperkingen, stand still clause, beschermingsmaatregelen, oorsprongsregels, meest begunstigde natie clause; hoofdstukken over visserij en landbouw, sanitaire en technische normen, voorzieningen over economische en administratieve samenwerking, douane- en handelsbevordering;
- uitgebreide hoofdstukken over de handel in diensten, investeringen en elektronische handel, kapitaalverkeer, concurrentieregels, overheidsaanbestedingen, intellectuele eigendomsrechten en databescherming;
- hoofdstukken over de naleving van internationale sociale en milieunormen;
- een uitgewerkt geschillenreguleringmechanisme;
- de oprichting van gezamenlijke instellingen om de uitvoering van de Overeenkomst te beheren en te begeleiden.

Naast bepalingen over markttoegang en regelgeving bevat de Overeenkomst ook hoofdstukken over ontwikkelingssamenwerking. Er werd ook een Gemeenschappelijke Verklaring betreffende ontwikkelingssamenwerking toegevoegd, die een band legt met de "Hulp voor Handel"-strategie¹⁰ en de financiering in het kader van het Europees Ontwikkelingsfonds.¹¹

Tot de slotbepalingen van de Overeenkomst behoort een herzieningsclausule in artikel 246. Deze is gericht op een mogelijke uitbreiding en verdieping van de verplichtingen en niet op een evaluatie van de impact van de Overeenkomst of een aanpassing van bestaande verplichtingen. Op vraag van Guyana werd er echter nog een Gemeenschappelijke Verklaring aan de Overeenkomst gehecht. Hierin wordt bepaald dat 5 jaar na het in werking treden van de Overeenkomst een allesomvattende evaluatie en eventueel een herziening zal plaatsvinden.¹² Dit was ook één van de vragen van het Europees Parlement.¹³

4. Bemerkingen aangaande EPA's

4.1. Algemeen

EPA's voegen een nieuwe dimensie toe aan het steeds ingewikkelder wordend kluwen van handelsverdragen. Bepaalde landenassociaties waarmee de EG onderhandelt worden geconfronteerd met overlappende economische integratieschema's die vaak andere politieke en economische prioriteiten vooropstellen. Critici menen dat de EPA-onderhandelingsprocessen belangrijke en reeds beperkte middelen afleiden van het regionale integratieproces. In het Caraïbisch gebied gaat deze opmerking wellicht minder op. Maar ook hier moest een bestaande regio, CARICOM¹⁴, omwille van de EPA-onderhandelingen worden uitgebreid met een niet-lid, de Dominicaanse Republiek, om zo CARIFORUM te vormen.¹⁵

Een tweede vaak gemaakte kanttekening bij EPA-onderhandelingen betreft het onevenwicht tussen de onderhandelingspartners. Er doen zich grote verschillen voor inzake welvaart, institutionele capaciteit en economische en politieke macht tussen de EG en de ACS-landen. De ACS-landen zijn sterk afhankelijk van de EG-markt door hun historische banden. Voor de EG daarentegen hebben de ACS-landen slechts een beperkt economisch belang. In 2004 kwam minder dan 2,5% van de EG-

¹⁰ EUROPESE COMMISSIE, *Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – Naar een Europese strategie "Hulp voor handel"*, COM(2007)163, 4 april 2007.

¹¹ EUROPESE COMMISSIE, *Update: Interim Economic Partnership Agreements*, 19.12.2007, 5. [http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2007/november/tradoc_136959.pdf]

¹² Joint Declaration on the signing of the Economic Partnership agreement, *Publicatieblad L 289*, p. 1965.

¹³ COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL, *Ontwerpaanbeveling betreffende het voorstel voor een besluit van de Raad tot sluiting van de economische partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds, en de Cariforum-staten anderzijds*, Europees Parlement, 19 december 2008, 7.

¹⁴ Caribbean Community: Antigua & Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, Grenada, Guyana, Haïti, Jamaica, St. Lucia, St. Vincent, St. Kitts & Nevis, Suriname en Trinidad & Tobago. [<http://www.caricom.org>]

¹⁵ COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *Verslag over de invloed van economische partnerschapsovereenkomsten (EPO's) op ontwikkelingssamenwerking*, 2008/2170, Europees Parlement, 18 december 2008, 15.

import uit de ACS-landen. Ongeveer 0.3% kwam uit het Caraïbisch gebied.¹⁶ In contrast daarmee staat de afhankelijkheid van de ACS-landen: 29.8% van hun totale export gaat naar de EG en 27.9% van hun import komt uit de EG. Voor het Caraïbisch gebied is dit 20% van de export en 18.1% van de import.¹⁷

Een derde punt betreft verschillende visies op de verhouding tussen vrijmaking van de economie en duurzame ontwikkeling. De EG ziet een directe relatie tussen liberalisering en versterking van het regelgevend kader enerzijds en de komst van investeringen, economische groei en duurzame ontwikkeling anderzijds. De ACS-landen daarentegen benadrukken veel meer de noodzaak om liberalisering en striktere regelgeving te laten voorafgaan en begeleiden door de versterking van de institutionele en productiecapaciteit en door regionale integratie.¹⁸ Zij worden hierin bijgetreden door NGO's en UNCTAD^{19, 20}

4.2. Bemerkingen bij de Overeenkomst

Volgens de EG zijn EPA's erop gericht om de ACS-economieën te helpen meer competitief te worden, hun export te diversifiëren, investeringen aan te trekken en regionale markten te creëren. Vandaar dat de EG er naar streeft dat EPA's niet louter vrijhandelsakkoorden zijn, maar allesomvattende akkoorden die meer dan enkel de goederenmarkt vrijmaken en bijgevolg een groter potentieel voor ontwikkeling hebben. Tegelijk koppelt de EG er extra hulpbudgetten aan vast.

Die extra hulpbudgetten en begeleidende maatregelen zijn nodig om de ACS-landen te kunnen laten profiteren van de voordelen van de overeenkomsten en om de aanpassingskosten te dekken. De ACS-landen hebben er dan ook voor gepleit om de verhoogde ontwikkelingsmiddelen onderdeel te maken van de EPA-onderhandelingen. Uiteindelijk is een ontwikkelingshoofdstuk opgenomen en bevatten verschillende andere hoofdstukken eveneens bepalingen i.v.m. samenwerking, zij het dat deze geen verplichting inhouden voor de EG; zij geven enkel de richting aan waarin de samenwerking kan gaan. Ook de hoger reeds genoemde Gemeenschappelijke Verklaring, toegevoegd aan de Overeenkomst, handelt over samenwerking. In de Verklaring bevestigt de EG dat extra hulp zal vloeien in het algemene kader van de EG-strategie "Hulp voor Handel"²¹ die in 2007 werd vastgesteld. Bovendien werd de begroting voor het tiende Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) verhoogd.²²

Er woedt nog steeds een controversieel debat over de interpretatie van bepaalde artikelen vervat in de Overeenkomst en hoe die bepalingen best kunnen uitgevoerd worden om bij te dragen tot de doelstellingen. Dit debat sluit aan bij de verschillende visies op de relatie tussen ontwikkeling en liberalisering zoals hoger vermeld (*supra*, 4.1.). Een voorbeeld van een thema in deze discussie is de vraag of de bepalingen in de Overeenkomst over de vrijmaking van de dienstensector meteen in

¹⁶ L. FONTAGNE, D. LABORDE en C. MITARITONNA, *An impact study of the EU-ACP Economic Partnership Agreements (EPA) in the six ACP regions*, CEPIL-CIREM, Parijs, 2008, 26.

[http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2008/march/tradoc_138081.pdf]

¹⁷ *Ibid*, 29.

¹⁸ ACP, *Guidelines for the negotiations of Economic Partnership Agreements*, ACP/61/056/02, Brussel, 5 juli 2002. [http://www.acpsec.org/en/epa/negotiation_guidelines.pdf]

¹⁹ UNCTAD, *Trade and development report, 2007: Regional Cooperation for Development*, Genève; SOUTH CENTRE, *Market access for trade in goods in Economic Partnership Agreements (EPAs)*, Genève, 2008; B. GAVIN, *The EU-ACP Economic Partnership Agreements: What Impact on Development?*, Dublin, Trinity college International Institute of Integration Studies (IIIS), 2007; M. Cruz, "Can Free Trade Guarantee Gains from Trade?" in *UNU-WIDER Research Paper*, (2008), 97; H-J CHANG, "Kicking Away the Ladder: "Good Policies" and "Good Institutions" in Historical Perspective" in K.P. Gallagher, (Red.), *Putting Development First: The Implications of Policy Space in the WTO and the International Financial Institutions*, Londen, Zed Books, 2005; OXFAM INTERNATIONAL, *Partnership or Powerplay*, 2008.

²⁰ G. GORIS, "Financiële speculatie is achilleshiel mondiale economie" Interview met Supachai Panitchpakdi, topman UNCTAD" in *MO*, 31.10.2007. [[http://www.mo.be/index.php?id=62&tx_uwnews_pi2\[art_id\]=19452](http://www.mo.be/index.php?id=62&tx_uwnews_pi2[art_id]=19452)]

²¹ RAAD VAN MINISTERS, *Aanneming van een EU-strategie inzake Hulp voor Handel: Verhoging van de steun van de EU voor handelsgerelateerde behoeften in de ontwikkelingslanden, 13070/07*, Brussel, 11 oktober 2007.

²² COMMISSIE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *Verslag over de invloed van economische partnerschapsovereenkomsten (EPO's) op ontwikkelingssamenwerking, 2008/2170*, Europees Parlement, 18 december 2008, 17.

werking moeten treden dan wel of men moet wachten tot de CARIFORUM-landen een regionaal kader hiervoor hebben uitgewerkt.²³

5. Relevantie voor Vlaanderen

Op 20 maart 2008 legde de Werkgroep gemengde verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengde karakter van de Overeenkomst vast. Zowel de bevoegdheden van de federale overheid als die van de gemeenschappen en de gewesten komen hierin aan bod.

De Overeenkomst raakt vooral aan de Vlaamse bevoegdheden inzake economische ontwikkeling, gezondheidszorg en leefmilieu (deel I met betrekking tot duurzame ontwikkeling), interne fiscaliteit, landbouw, visserij, investeringen, vervoer, toerisme, wetenschap en technologie (deel 11 betreffende handel in goederen en diensten). Bovendien houdt Protocol III bij de Overeenkomst een culturele samenwerking in. De federale bevoegdheden in de Overeenkomst betreffen voornamelijk sociale bescherming, voedselveiligheid en intellectuele eigendom.

Tijdens haar vergadering van 19 juli 2007 werkte de Vlaamse Regering een visie op het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU uit. In de aangenomen beslissing betuigt de Vlaamse Regering expliciet haar steun voor de versterking van de ontwikkelingsdimensie van de huidige multilaterale en bilaterale vrijhandelsovereenkomsten, met inbegrip van de onderhandelingen betreffende het sluiten van de Economische Partnerschapsakkoorden. Zij steunt o.a. een speciale en gedifferentieerde behandeling en meer gunstige handelsregimes voor ontwikkelingslanden, en verleent steun aan ontwikkelingslanden voor de uitbouw van hun handelscapaciteit door middel van technische samenwerking. De Vlaamse Regering benadrukt ook dat vrijhandelsovereenkomsten primair gericht moeten zijn op ontwikkeling, de uitroeiing van armoede en een rechtvaardige verdeling van de voordelen van globalisering. Zij is ervan overtuigd dat handel gebruikt moet worden als een instrument ten dienste van een economische en sociale ontwikkeling van ontwikkelingslanden. Ze beschouwt handel als een belangrijke hefboom voor het bevorderen van duurzame ontwikkeling en de internationaal erkende normen die met dit concept verbonden zijn. Zij steunt ook de opname in handelsovereenkomsten van een duurzaamheidsclausule betreffende het naleven van de fundamentele arbeidsrechten en internationale milieunormen.²⁴

Het economisch belang van het Caraïbisch gebied voor Vlaanderen is erg klein. De Vlaamse export naar deze landen maakt slechts 0.04% uit van de totale Vlaamse export. De Vlaamse import uit deze landen bedraagt slechts 0.10% van de totale Vlaamse import.²⁵

In landen zoals Guyana en Suriname bestaat interesse voor samenwerking met Vlaanderen. De vorige minister van Buitenlands Beleid heeft reeds enkele projecten voor samenwerking met Suriname opgestart, maar deze hadden betrekking op erfgoedontwikkeling en onderwijs voor inheemse volkeren zonder onmiddellijke relevantie voor het ontwikkelen van het economisch potentieel van deze landen.

6. Conclusie

Het effect van de Overeenkomst op de economische ontwikkeling van de regio is moeilijk in te schatten. Of de Overeenkomst kan bijdragen tot armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling van de regio zal afhangen van de mate waarin (i) de aangegeven verbintenissen op het vlak van liberalisering en nieuwe regelgeving nieuwe investeringen zullen aantrekken, consumenten en producenten

²³ COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL, *Ontwerpaanbeveling betreffende het voorstel voor een besluit van de Raad tot sluiting van de economische partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten enerzijds, en de Cariforum-staten anderzijds*, Europees Parlement, 19 december 2008, 7.

²⁴ G. BOURGEOIS en F. MOERMAN, *Nota aan de Vlaamse Regering betreft het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU*, VR/2007/2007/DOC.0783, Brussel, 19 juli 2007, 17.

²⁵ Eigen bewerking van cijfers FIT en Instituut voor Nationale Rekeningen; FIT, Vlaamse Handel: januari-juni 2008 [[http://www.flanderstrade.be/site/wwwnl.nsf/vattachments/Nieuwsbrief/\\$File/VlaamseHandel2008a.pdf](http://www.flanderstrade.be/site/wwwnl.nsf/vattachments/Nieuwsbrief/$File/VlaamseHandel2008a.pdf)]; Instituut voor Nationale Rekeningen, www.nbb.be.

toegang zullen geven tot goedkopere en kwaliteitsvollere producten en diensten en een economische dynamiek op gang zullen brengen, (ii) er nog voldoende beleidsruimte gelaten wordt om in te spelen op veranderende omstandigheden, (iii) de opgenomen verplichtingen voldoende aangepast zijn aan de verschillende noden en ontwikkelingsniveaus van de Caraïbische landen en aan hun regionaal integratieproces, (iv) er ownership, politieke wil en middelen zijn om de verplichtingen uit te voeren, (v) de CARIFORUM-landen er in slagen daadwerkelijk gebruik te maken van de bijkomende markttoegang die hen geboden is en (vi) de begeleidende maatregelen om de aanpassingskosten te compenseren correct uitgevoerd worden.

Het succes van de Overeenkomst zal derhalve in grote mate afhangen van de mate en wijze van uitvoering ervan. Het lijkt dan ook aangewezen om deze uitvoering goed te monitoren en indien nodig bij te sturen.

Met het oog op het sluiten van andere partnerschapsovereenkomsten heeft de Overeenkomst een belangrijke precedentwaarde. In die zin kan de Overeenkomst gevolgen hebben voor de andere ACS-regio's. Hoewel de EPA's verschillen toelaten als gevolg van de verschillen tussen de ACS-regio's in economische structuren, ontwikkelingsniveaus en preferenties, heeft de Overeenkomst *de facto* mogelijk een standaard gezet voor de volgende onderhandelingen - en deze standaard ligt hoog.

Hoewel de Overeenkomst al voorlopig wordt toegepast, merkt de Raad op dat de procedure in de Europese instellingen nog niet is afgerond: het Europees Parlement moet zijn instemming nog geven. Er hebben ook nog maar enkele van de Caraïbische landen de Overeenkomst geratificeerd.²⁶

De Raad sluit zich aan bij het ontwerp van decreet houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de CARIFORUM-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds. Wel vraagt hij de Vlaamse Regering erover te waken dat de tenuitvoerlegging van de Overeenkomst bijdraagt tot de doelstellingen van armoedebestrijding en economische en duurzame ontwikkeling. Eveneens herinnert hij de Vlaamse Regering aan haar voornemen vervat in de visienota van 19 juli 2007 over het EU-handelsbeleid, om ontwikkelingslanden te steunen bij de uitbouw van hun handelscapaciteit. De Caraïbische landen hebben in het verleden enkel Vlaamse steun ontvangen door noodhulp via multilaterale organisaties bij natuurrampen. De Vlaamse Regering zou bijkomende steun kunnen bieden voor de tenuitvoerlegging van de Overeenkomst en volgende EPA's met regio's waartoe mogelijk ook de Vlaamse partnerlanden inzake ontwikkelingssamenwerking behoren. Ze zou volgens de Raad kunnen overwegen om bijvoorbeeld via de bijdrage aan de International Finance Corporation, die beheerd wordt door FIT, extra steun te bieden voor capaciteitsopbouw indien zij de vraag hiertoe stellen.²⁷ Via haar ondersteuning aan de vzw Exchange zou de Vlaamse overheid beschikbare expertise uit Vlaanderen voor ontwikkeling in deze landen ter beschikking kunnen stellen en de ondersteuning van de afzet van producten uit deze landen zou via de importhelpdesk gestimuleerd kunnen worden. Deze steun kan bijdragen tot een goede tenuitvoerlegging van de Overeenkomst. Bovendien is het aangewezen dat Vlaanderen, indien het zijn samenwerking met onder meer Suriname verder wenst uit te bouwen, rekening houdt met dit nieuwe EPA-kader.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen,

Prof. dr. Jan Wouters
Voorzitter

²⁶ Antigua en Barbuda, Dominicaanse Republiek

[<http://www.consilium.europa.eu/applications/Accords/details.asp?cmsid=297&id=2008034&lang=EN&doclang=EN>].

²⁷ <http://www.ifc.org/lac>

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

LM

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 47.053/1/V
VAN 11 AUGUSTUS 2009

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, eerste vakantiekamer, op 22 juli 2009 door de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met de Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar Lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008", heeft het volgende advies gegeven:

LM

47.053/1/V

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich beperkt tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

Dat onderzoek geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

LM

47.053/1/V

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter, voorzitter,
	P. LEMMENS,	kamervoorzitter,
	J. CLEMENT,	staatsraad,
	M. RIGAUX,	assessor van de afdeling Wetgeving,
Mevrouw	G. VERBERCKMOES,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. D. VAN EECKHOUTTE, adjunct-auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

G. VERBERCKMOES

M. VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschaps- en een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Economische Partnerschapsovereenkomst tussen de Cariforum-staten, enerzijds, en de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, anderzijds, en de slotakte, ondertekend in Bridgetown op 15 oktober 2008, zullen volkomen gevolg hebben.

Brussel, 18 december 2009.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS